

Rättsavdelningen
Monica Panagio
monica.panagio@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: a.iu@regeringskansliet.se

**Socialstyrelsens yttrande över betänkandet
Etableringsboendelagen – Ett nytt system för bosättning för
vissa nyanlända (SOU 2025:35).**

Arbetsmarknadsdepartementets diarienummer A2025/00455

Socialstyrelsens yttrande utgår från myndighetens verksamhetsområde.
Myndigheten lämnar synpunkter enligt följande.

10.1, 10.3 Nyanlända har en tidsbegränsad rätt till etableringsboende

Socialstyrelsen delar utredningens bedömning att etableringsboende för nyanlända ska vara en rättighet. Det är viktigt ur rättssäkerhetssynpunkt att enskilda har möjlighet att överklaga beslut om att rätten ska upphöra i förtid till domstol och att enskilda ges en likvärdig rätt till boende de tre första åren efter anvisning.

Socialstyrelsen vill dock framhålla att för den enskilde kommer ett etableringsboende i praktiken även fortsatt att se mycket olika ut (ingen likställighet) utifrån bland annat kommunernas lokala förutsättningar. Modellen med etableringsboende ställer inget krav på vilken typ av boendelösning en kommun ska ordna. Boendets fysiska utformning och kvalitet eller vilken typ av hyreskontrakt som ska användas, kommer precis som idag att skilja sig åt.

Det vore önskvärt att överväga någon form av kriterium eller riktlinje för boendelösning för att garantera den enskilde kvalitet och skapa likställighet när det gäller etableringsboenden. Boendesituationen är av central betydelse t.ex. för nyanlända barnfamiljer och för att kunna tillgodose barns behov och rättigheter.

Socialstyrelsen får även framhålla att förslaget att etableringsboende ska vara tidsbegränsat kan innebära att negativa konsekvenser uppstår för enskilda. Det kan handla om målgrupper som har svårt att ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden och medföra en otrygghet i boendesituationer. Det får till följd att kommunens yttersta ansvar enligt socialtjänstlagen (2025:400) att ge enskilda stöd och hjälp med boende kan komma att aktualiseras.

9.2.2 Kommuntalen ska kunna överskridas för att beakta barnets bästa och 9.5 Förtur i anvisningsförfarandet

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget och är positiv till att barnperspektivet har stärkts i regleringen så att intentionerna som följer av artikel 3.1 i FN:s konvention om barns rättigheter (barnkonventionen) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa uppfylls.

Barnperspektivet har stärkts genom att det i etableringsboendeförordningen ska finnas en möjlighet att vid beslut om anvisning i enskilda fall för vissa nyanlända överskrida kommuntalen om det är nödvändigt för att kunna beakta barnets bästa. Detta är av vikt för t. ex. ensamkommande barns rätt att återförenas med sin familj om familjen splittras (artikel 10 i barnkonventionen). Konventionsstaterna ska säkerställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja, utom i de fall behöriga myndigheter, som är underställda rättslig prövning, i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden, bedömer att ett sådant åtskiljande är nödvändigt för barnets bästa (artikel 9 i barnkonventionen).

Barnets rätt har även stärkts genom att ärenden som inkluderar barn ska ha förtur vid anvisningar. Socialstyrelsen konstaterar att det är en förbättring jämfört med nuvarande bosättningslag.

10.3 och 18.5.3 Barn har en individuell och ovillkorlig rätt till etableringsboende

Socialstyrelsen delar utredningens bedömning i förslaget om att barn ska ges en individuell och ovillkorlig rätt till ett etableringsboende. Socialstyrelsen får dock påpeka att det saknas överväganden angående hur detta ska fungera i praktiken. T.ex. saknas beskrivningar av vilka konsekvenser som kan uppstå för barn vars föräldrar förlorar sin rätt till etableringsboende i förtid, medan barnet fortsatt har kvar sin rätt.

11.1 Kommuner ska erbjuda nyanlända stöd i att söka bostad

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget och vill påtala vikten av att stödet utformas utifrån den enskildes förutsättningar och anpassas till den enskildes behov.

Beslut om detta yttrande har fattats av tillförordnade avdelningschefen Mariana Näslund Blixt. Juristen Monica Panagio har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Mariana Näslund Blixt

Monica Panagio